



**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ҰЛТТЫҚ БАНКІ
№25 БАСПАСӨЗ РЕЛИЗИ
2009 жылғы 13 қазан**

Қаржы нарығындағы ахуал туралы

1. Инфляция

Қазақстан Республикасы Статистика агенттігінің ресми деректері бойынша инфляция 2009 жылғы қыркүйекте 0,4% (2008 жылғы қыркүйекте – 0,6%) болды. Азық-түлік тауарларының бағасы 0,3% (2008 жылғы қыркүйекте – өсуі 0,1%) төмендеді, азық-түлікке жатпайтын тауарлар және ақылы қызмет көрсету тиісінше 0,7% және 1,0% (0,3% және 1,5%) өсті.

Азық-түлік тауарлары нарығында өткен айда неғұрлым көп дәрежеде көкөніс - 7,1%, жеміс-жидектер – 4,0%, бидай ұны – 1,0% арзандады. Қанттың бағасы – 6,0%, жұмыртқа – 3,4%, балық пен теңіз өнімдері және май мен тоң майлар – 0,7%, алкогольсіз сусындар – 0,6% көтерілді.

Азық-түлікке жатпайтын тауарлар тобында бензиннің бағасы 5,6%, қатты отын - 1,4%, медициналық дәрі-дәрмектер - 0,8% өсті. Дизель отыны (0,7%) бағасының төмендеуі байқалды.

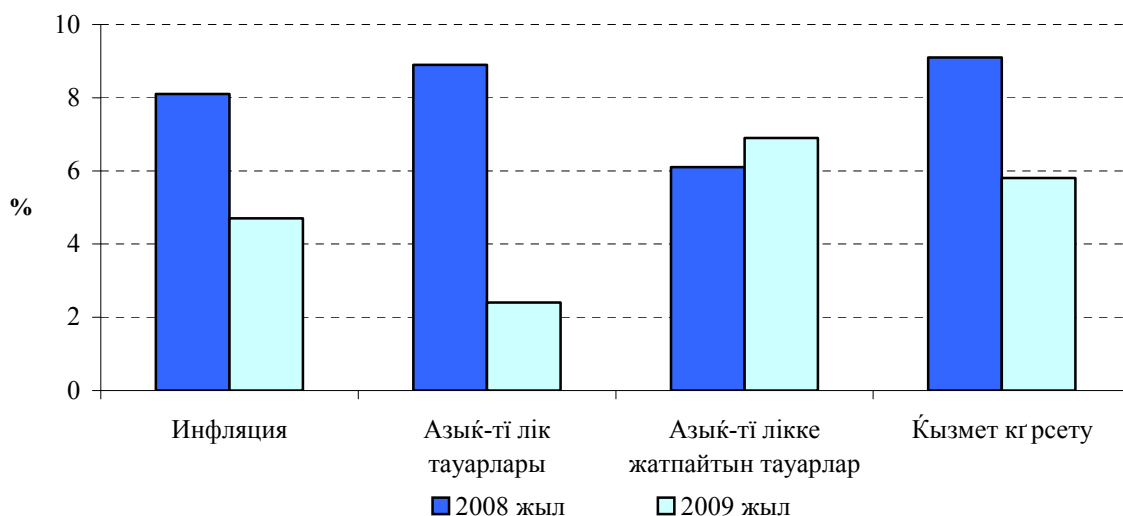
Ақылы қызмет көрсету құрылымында тұрғын үй-коммуналдық саласының қызмет көрсетуі үшін ақы төлеу 0,7% қымбаттады. Бұл ретте электр энергиясы 3,8%, суық су - 1,5%, канализация – 1,1% қымбаттады. Білім беру қызметі 5,4%, медициналық қызмет көрсету – 1,0% қымбаттады. Көлік қызметі - 0,3%, оның ішінде теміржол көлігіне арналған тарифтер – 1,8% арзандады.

Инфляция 2009 жылғы қаңтар-қыркүйекте 4,7% (2008 жылғы қаңтар-қыркүйекте – 8,1%) болды.

2008 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда 2009 жылғы 9 айдағы инфляцияның баяулауына азық-түлік тауарлары және ақылы қызмет көрсету бағасы өсуінің баяулауы ықпал етті, олар осы кезеңде тиісінше 2,4% және 5,8% (2008 жылғы 9 ай үшін – 8,9% және 9,1%) өсті. Азық-түлікке жатпайтын тауарлар 6,9% (6,1%) қымбаттады (1-график).

1-график

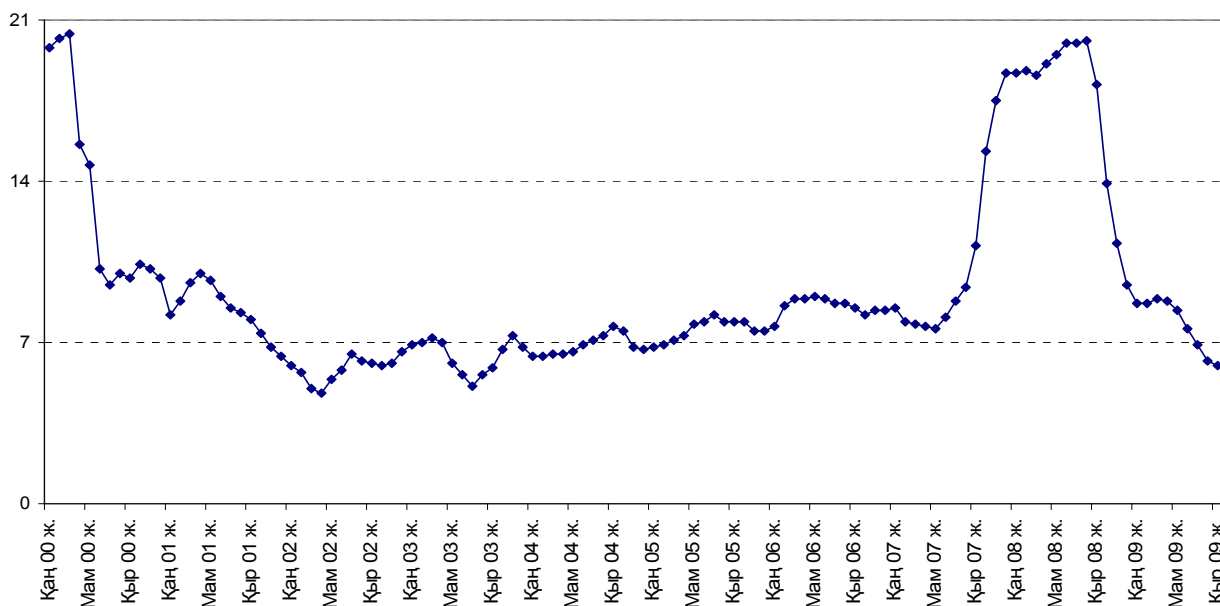
Инфляция және оның 2008 және 2009 жж. қаңтар-қыркүйектегі құрамдас бөліктері



2009 жылғы қыркүйектің қорытындылары бойынша инфляция сондай-ақ жылдық көрсетуде де баяулады және 6,0% болды, бұл 2003 жылғы қыркүйектен бастап ең төменгі деңгей (2008 жылғы желтоқсанда – 9,5%) болып табылады. Инфляцияның осы деңгейі 2008 жылғы жаз айларында байқалған соңғы жылдардағы инфляция деңгейінің ең көп мәнінен 3 еседен астам төмен болды (2-график). Азық-түлік тауарларының бағасы 4,3% (2008 жылғы желтоқсанда - 10,8%), азық-түлікке жатпайтын тауарлар – 6,5% (5,7%), ақылы қызмет көрсету – 8,0% (11,4%) өсті. Бұл ретте орташа жылдық инфляция 2009 жылғы қыркүйекте 8,7% (2008 жылғы қыркүйекте – 18,7%) болды.

2-график

Жылдық инфляция деңгейінің динамикасы, %



2. Халықаралық резервтер және ақша агрегаттары

2009 жылғы қыркүйекте Ұлттық Банктің таза халықаралық резервтері ағымдағы бағамен 0,6% (немесе 128,2 млн. АҚШ долл.) өсті және 20,0 млрд. АҚШ долл. (жыл басынан бастап – 1,0%) болды.

Ішкі валюта нарығында валютаны сату және Үкіметтің сыртқы борышына қызмет көрсету бойынша операциялар Үкіметтің Ұлттық Банктегі шоттарына валютаның түсуімен және банктердің Ұлттық Банктегі шетел валютасындағы корреспонденттік шоттарындағы қалдықтарының ұлғаюымен бейтараптандырылды. Нәтижесінде, таза валюта қорлары (ЕАВ) 2009 жылғы қыркүйекте 0,1% өсті (жыл басынан бастап – төмендеуі 0,5%). Алтындағы активтер олардың әлемдік нарықтардағы бағасының 5,3% өсуі нәтижесінде 5,3% (немесе 116,0 млн. АҚШ долл.) ұлғайды (жыл басынан бастап – өсуі 14,8%).

2009 жылғы қыркүйекте Ұлттық Банктің жалпы халықаралық резервтері 3,2%, 20,7 млрд. АҚШ долл. дейін өсті, оның ішінде Қазақстан Республикасына ХВҚ-ның жалпы және арнайы бөлу шеңберінде 343,7 млн. SDR (арнайы қарыз алу құқығы) бөлінуі есебінен.

2009 жылғы қыркүйекте тұтастай алғанда елдің халықаралық резервтері (ағымдағы бағамен), Ұлттық қордың шетел валютасындағы активтерін қосқанда (алдын ала деректер бойынша 23,8 млрд. АҚШ долл.) бір айда 2,9% өсті және 44,5 млрд. АҚШ долл. (жыл басынан бастап – төмендеуі 6,0%) болды. Ұлттық қордың ұлттық валютадағы активтері

600 млрд. теңге («Самұрық-Қазына» ҰӘҚ» АҚ және «ҚазАгро» ҰХ» АҚ облигациялары) болды.

Ақша базасы Ұлттық Банктің таза ішкі активтерінің өсуі салдарынан, негізінен, Орталық Үкімет және банктер алдындағы міндеттемелердің төмендеуі есебінен (қысқа мерзімді ноталар бойынша) 2009 жылғы қыркүйекте 6,6% кеңейді және 2747,6 млрд. теңге болды (жыл басынан бастап - кеңеюі 80,1%).

Тар ақша базасы, яғни екінші деңгейдегі банктердің Ұлттық Банктегі мерзімді депозиттерін ескермегендегі ақша базасы 5,2%-ға 2201,6 млрд. теңгеге дейін (жыл басынан бастап – кеңеюі 47,5%) кеңейді.

2009 жылғы тамызда ақша массасы құрылымында Орталық Үкіметке таза талаптар төмендеген банк жүйесіндегі ішкі активтердің қысқаруы есебінен 0,4%, 7064,5 млрд. теңгеге дейін (жыл басынан бастап – өсуі 12,7%) аздап төмендеді.

2009 жылғы тамызда айналыстағы қолма-қол ақшаның көлемі шамалы 0,03% қысқарды және 807,1 млрд. теңге (жылдың басынан бастап – төмендеуі 5,9%) болды, банк жүйесіндегі депозиттер 0,4%-ға, 6257,4 млрд. теңге деңгейіне дейін (жыл басынан бастап – өсуі 15,7%) қысқарды. Ақша массасының құрылымындағы депозиттердің үлесі депозиттердің, сол сияқты айналыстағы қолма-қол ақшаның аздап төмендеуі салдарынан 2009 жылғы тамызда бұрынғы 88,6% деңгейінде қалды.

Ақша базасы тарылуының басым қарқыны ақша массасының аздап төмендеуі аясында ақша мультипликаторының 2009 жылғы шілдеде 2,62-ден 2009 жылғы тамызда 2,74-ке дейін өсуіне себепші болды.

3. Валюта нарығы

2009 жылғы қыркүйекте теңгенің АҚШ долларына қатысты бағамы 1 АҚШ доллары үшін 150,71-150,95 теңге аралығында өзгерді. 2009 жылғы қыркүйекте теңге 0,1% (жыл басынан бастап 25,0%) әлсіреді және айдың аяғында теңгенің биржалық бағамы 1 АҚШ доллары үшін 150,95 теңге болды.

2009 жылғы қыркүйекте биржалық валюта нарығында да, сол сияқты биржадан тыс валюта нарығында да сауда-саттық көлемі азайды. Қазақстан Қор биржасындағы биржалық операциялар көлемі қосымша сауда-саттықтағы мәмілелерді ескере отырып 2009 жылғы тамызбен салыстырғанда 22,7% азайды және 2,4 млрд. АҚШ долл. болды (жыл басынан бастап – 35,2 млрд. АҚШ долл.). Биржадан тыс валюта нарығында операциялардың көлемі 18,7% азайды және 1,9 млрд. АҚШ долл. болды (жыл басынан бастап – 36,8 млрд. АҚШ долл.).

4. Мемлекеттік бағалы қағаздар нарығы

2009 жылғы қыркүйекте Қаржы министрлігінің мемлекеттік бағалы қағаздарын орналастыру бойынша 7 аукцион болды. Оларда 6 айлық МЕККАМ (25,5 млрд. теңге), 9 айлық МЕККАМ (7,2 млрд. теңге), жылдық МЕККАМ (14,3 млрд. теңге), 3 жылдық МЕОКАМ (14,8 млрд. теңге), 7 жылдық МЕУКАМ (2,6 млрд. теңге), 9-жылдық МЕУКАМ (4,1 млрд. теңге) және 14 жылдық МЕУЖКАМ (5,7 млрд. теңге) орналастырылды.

Орналастырылған бағалы қағаздар бойынша тиімді кірістілік инфляция деңгейінен 6 айлық МЕККАМ бойынша – 4,39%, 9 айлық МЕККАМ бойынша – 4,54%, жылдық МЕККАМ бойынша – 4,65%, 3 жылдық МЕОКАМ бойынша – 5,58%, 7 жылдық МЕУКАМ бойынша – 6,00%, 9 жылдық МЕУКАМ бойынша – 6,50% және 14 жылдық МЕУЖКАМ бойынша 0,01% жоғары болды.

Қаржы министрлігінің айналыстағы бағалы қағаздарының көлемі алдыңғы аймен салыстырғанда 4,9% ұлғайып, 2009 жылғы қыркүйектің аяғында 1119,3 млрд. теңге болды.

Қазақстан Ұлттық Банкінің қысқа мерзімді ноталары. Ұлттық Банк ноталары эмиссиясының көлемі 2009 жылғы тамызбен салыстырғанда 2009 жылғы қыркүйекте 6,1 есе азайды және 29 млрд. теңге болды.

Қысқа мерзімді ноталардың кірістілігі 2009 жылғы тамызбен салыстырғанда өзгерген жоқ және 2,58% құрады.

Айналыстағы ноталардың көлемі 2009 жылғы тамызбен салыстырғанда 2009 жылғы қыркүйектің аяғында 18,5% азайды және 180,2 млрд. теңге болды.

5. Банкаралық ақша нарығы

2009 жылғы қыркүйекте 2009 жылғы тамызбен салыстырғанда орналастырылған банкаралық депозиттердің жалпы көлемі 9,2% өсті және баламасы 4235,7 млрд. теңгені құрады.

Орналастырылған банкаралық теңгедегі депозиттердің көлемі 2009 жылғы қыркүйекте 2163,8 млрд. теңгені құрады және тамызбен салыстырғанда (орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 51,1%-ы) 8,3% азайды. Бұл ретте орналастырылған банкаралық теңгедегі депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы 2009 жылғы қыркүйекте 2,60%-дан 1,95%-ға дейін азайды.

Ұлттық Банктің банктерден тартқан депозиттерінің көлемі 2009 жылғы қыркүйекте 2009 жылғы тамызбен салыстырғанда 8,0%-ға, 2138,8 млрд. теңгеге дейін азайды.

2009 жылғы қыркүйекте орналастырылған доллардағы депозиттердің көлемі тамыздағымен салыстырғанда 8,5 млрд. АҚШ долл. дейін 25,0% өсті (орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 30,3%-ы). Орналастырылған доллардағы депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы 0,21%-дан 0,22%-ға дейін өсті.

2009 жылғы қыркүйекте еуромен орналастырылған депозиттердің көлемі тамыздағымен салыстырғанда 59,3%-ға 3,5 млрд. еуроға дейін ұлғайды (орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 18,3%). Еуромен орналастырылған депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы 0,23%-дан 0,47%-ға дейін өсті.

Рубльдегі депозиттерге орналастыру көлемі аз ғана мөлшерде қалуда – орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 1,0%-нан аз.

Шетел валютасындағы банкаралық депозиттердің үлесі орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінен 2009 жылғы қыркүйекте 48,9%-ға дейін ұлғайды. Бұл ретте шетел валютасындағы депозиттердің негізгі бөлігі (48,6%) резидент емес банктерде орналастырылған.

6. Депозит нарығы

Резиденттердің банк жүйесіндегі депозиттерінің жалпы көлемі 2009 жылғы тамызда іс жүзінде өзгермей, 0,4% ғана азайып, 6257,4 млрд. теңге болды (жыл басынан бері 15,7% өсті). Заңды тұлғалардың депозиттері 4,9%-ға 4426,5 млрд. теңгеге азайды, ал жеке тұлғалардың депозиттері 12,4%-ға 1830,9 млрд. теңгеге дейін ұлғайды.

2009 жылғы тамызда шетел валютасындағы депозиттердің көлемі 4,4%-ға 2981,4 млрд. теңгеге дейін ұлғайды, ал ұлттық валютадағы депозиттер 4,5%-ға 3276,1 млрд. теңгеге дейін азайды. Нәтижесінде теңгедегі депозиттердің үлес салмағы 52,4%-ды құрап, азайды.

Халықтың (резидент еместерді қоса алғанда) банктердегі салымдары 2009 жылғы тамызда айтарлықтай - 12,2%-ға 1860,8 млрд. теңгеге дейін (жыл басынан бері - 24,1%) өсті. Халықтың салымдары құрылымында теңгедегі депозиттер 13,1%-ға 764,6 млрд. теңгеге дейін, шетел валютасындағы депозиттер 11,6%-ға 1096,2 млрд. теңгеге дейін ұлғайды. Нәтижесінде теңгедегі депозиттердің үлес салмағы 40,8%-дан 41,1%-ға дейін ұлғайды.

2009 жылғы тамызда банктік емес заңды тұлғалардың теңгедегі мерзімді депозиттері бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы іс жүзінде өзгерген жоқ және 4,0%-ды құрады (2009 жылғы шілдеде – 4,4%), ал жеке тұлғалардың депозиттері бойынша 2,8% дейін азайды (2009 жылғы шілдеде - 8,9%).

7. Кредит нарығы

Банктердің экономикаға кредиттері бойынша негізгі борышының жалпы көлемі 2009 жылғы тамыз айының қорытындылары бойынша 0,1% азайды және 8067,6 млрд. теңгені құрады (жыл басынан бері 8,1% өсті).

Ұлттық валютадағы кредиттер бойынша борыштың көлемі, 3902,6 млрд. теңгені құрап, 0,9%-ға ұлғайды, шетел валютасында - 1,1%-ға 4165,4 млрд. теңгеге дейін. Теңгедегі кредиттердің үлес салмағы 2009 жылғы шілдемен салыстырғанда 2009 жылғы тамызда 47,9%-дан 48,4%-ға дейін өсті.

Ұзақ мерзімді кредиттеу 0,1%-ға 6727,6 млрд. теңгеге дейін төмендеп, іс жүзінде өзгерген жоқ, қысқа мерзімді - 0,4%-ға 1340,0 млрд. теңгеге дейін төмендеді. Нәтижесінде ұзақ мерзімді кредиттердің үлес салмағы 2009 жылғы шілдемен салыстырғанда 2009 жылғы тамызда 83,4%-ды құрап, өзгерген жоқ.

Занды тұлғаларға кредиттер бойынша борыш сомасы 2009 жылғы тамызда 0,2%-ға ұлғайып, 5739,8 млрд. теңгені құрады (жыл басынан бері 12,0% өсті), жеке тұлғаларға - 0,9% азайып, 2327,9 млрд. теңгені құрады (жыл басынан бері 0,4% азайды). Нәтижесінде жеке тұлғаларға кредиттердің үлес салмағы бір айда 29,1%-дан 28,9%-ға дейін азайды.

Шағын кәсіпкерлік субъектілерінің кредиттік борышы 2009 жылғы тамызда 2009 жылғы шілдемен салыстырғанда 0,7%-ға 1727,2 млрд. теңгеге дейін азайды, бұл экономикаға кредиттердің жалпы көлемінің 21,4% құрайды.

Банктердің экономикаға кредиттері бойынша борыштың неғұрлым айтарлықтай сомасы салалар бойынша алғанда экономиканың сауда (22,8%), құрылыс (19,4%), өнеркәсіп (9,9%) және ауыл шаруашылығы (3,6%) сияқты салаларына тиесілі болды.

2009 жылғы тамызда жеке тұлғаларға ұлттық валютамен берілген кредиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы 19,5%-дан 20,1%-ға дейін өсті және занды тұлғаларға 15,5%-дан 15,3%-ға дейін төмендеді.